

CZU 159.922.7:314.74(478)

DELINCVENȚA JUVENILĂ ȘI MIGRAȚIA PĂRINȚILOR: REPERE TEORETICO-APLICATIVE

Lilia NACAI, asistent univ.,

Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Abstract: *This article presents research results on the impact of parental migration on juvenile delinquency based on the study of theoretical sources and the development and implementation of an experimental study. This research highlighted the issue of juvenile delinquency, the influence of migration on various spheres of human life in the Republic of Moldova. Of interest is the experimental investigation that highlights that type of attitude that according to the evaluation / perception of juvenile delinquents, is more pronounced in the behavior of their parents.*

Keywords: *juvenile delinquency, migration, family, behavior, attitudes, hostility, inconsistency, directivity.*

Fenomenul migrației este cunoscut pentru populația din Republica Moldova. Pentru multe familii de moldoveni plecarea unor membri ai familiei către piețele de muncă externe și existența din sursele câștigate de aceștia a devenit un mod normal de viață. Amploarea și creșterea în intensitate a migrației în Republica Moldova scot tot mai mult în evidență consecințele negative ale fenomenului cu repercusiuni atât la nivel microsocioal, cât și macrosocioal, influențând negativ capitalul uman. O consecință cu riscuri de lungă durată pentru viitoarea generație este numărul ascendent al minorilor ai căror părinți pleacă la muncă în străinătate. Copiii din aceste familii, în special cei cu ambii părinți plecați, sunt deosebit de vulnerabili. Adolescenții aflați în astfel de situații, dar care dispun de resurse bănești esențiale primite de la părinți, sunt deosebit de expuși riscurilor sociale.

Astfel, preluând datele Biroului Național de Statistică, constatăm că în fiecare a cincea gospodărie cu copii cel puțin un membru este plecat peste hotare. Două treimi din aceste gospodării sunt în mediul rural. În funcție de numărul de copii, gospodăriile cu migranți se repartizează după cum urmează: 52,0% reprezintă gospodăriile cu un singur copil, 38,2% cele cu doi copii, restul fiind cu 3 copii și mai mulți. Totodată, raportat la tipul gospodăriei casnice, peste o treime din gospodăriile cu copii și migranți constituie cuplurile familiale cu copii, ponderea acestora fiind în creștere în ultimii cinci ani. Întrucât migrația duce deseori și la destrămarea familiilor, aceasta completează factorii catalizatori ai devierilor comportamentale și psihice ale minorului. [5, p.58]

Conceptul „delincvență juvenilă” cuprinde două noțiuni distincte, care necesită precizate, și anume: „delincvență” și „juvenil”. Deși ambii termeni au intrat în limbajul comun și par să aibă semnificații bine determinate și univoce, ei sunt folosiți adesea cu înțelesuri diferite, nu numai în limbajul comun, ci și în limbajul științific. Lipsa unei definiții unitare și unanim acceptate constituie o sursă de confuzii care pot distorsiona înțelegerea adecvată a fenomenului. La prima vedere, delincvența apare ca un fenomen juridic, dar prin determinările sale profunde, prin impactul produs ea reprezintă un fenomen social, deoarece încălcarea legii lezează cele mai importante valori și relații sociale. Conceptul „delincvență juvenilă” este sinonim în limbile italiană, germană și franceză cu noțiunea „criminalitate juvenilă”: criminalita giovanile, criminalite juvenile, jugend kriminalität. Optica științifică a mai multor autori ne permite să identificăm viziunea comună, conform căreia delincvența juvenilă desemnează săvârșirea de către minori a unor delikte, încălcarea legilor existente într-un stat de către minori. Actul delincvent, ca atare, reprezintă expresia unui șir de acțiuni și conduite care contrastează puternic cu normele de conviețuire existente în cadrul familiei, instituțiilor, societății. Gradul până la care un comportament antisocial sau imoral devine periculos pentru ordinea socială depinde, în mare măsură, de caracterul coercitiv sau, dimpotrivă, permisiv al normelor sociale. Pentru psihologi este importantă cunoașterea sensului atribuit delincvenței juvenile în normele naționale. Conform Codului penal al Republicii Moldova, vârsta de răspundere penală este de 16 ani, însă pentru anumite infracțiuni este prevăzută vârsta de 14 ani. În cele mai frecvente cazuri, delicturile pentru care minorul poartă răspundere de la 14 ani sunt infracțiunile contra vieții și sănătății persoanei, delicturile cu caracter sexual, cele contra patrimoniului etc. Noul Cod penal prevede posibilitatea liberării de răspundere penală a minorilor în vârstă de până la 18 ani, care au comis pentru prima oară o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă, dacă s-a constatat că

corectarea lor în libertate este posibilă. Cunoașterea categoriilor de copii aflați în conflict cu legea permite psihologului înțelegerea multiplelor fațete specifice delincvenței juvenile și a complexității acestui fenomen.²⁶

În conformitate cu datele statistice oficiale, prezentate pe pagina web a Ministerului Afacerilor Interne,²⁷ pentru perioadă 2013-2019, numărul minorilor în conflict cu legea în Republica Moldova, în general, în mun. Bălți în particular, atestăm o descreștere semnificativă, dar numărul de infracțiuni rămâne a fi destul de mare, ceea ce arată că acest segment de populație – minorii necesită o atenție deosebită din partea specialiștilor în sensul activităților de profilaxie, cât și a celor de intervenție psihosocială.

Am putea explica această traiectorie a delincvenței juvenile prin implementarea justiției juvenile în Republica Moldova (2005), dispozițiile noului Cod penal și ale noului Cod de procedură penală, care se remarcă printr-o reglementare extrem de flexibilă a alternativelor la detenție în privința minorilor, încă din faza de urmărire penală, precum și prin crearea unui sistem de sancționare preponderent educativ pentru minori. Fiind dezvoltată în continuare, legislația Republicii Moldova a adoptat noi strategii de executare a pedepselor penale, în general, și a probațiunii, muncii neremunerate în folosul comunității și a medierii, în particular.

Ar trebui să menționăm, de asemenea, programele speciale de reabilitare a minorilor derulate de Serviciul probațiune (14.02.08 este adoptată Legea cu privire la probațiune, care a intrat în vigoare la 13.09.08. Activitatea Birourilor de probațiune (conform Hotărârii de Guvern nr. 735 din 03.10.2012 (publicată în Monitorul Oficial la 12.10.2012, nr. 212-215, art. 798) se subordonează Oficiului Central de probațiune.

Dintre delictele înregistrate prevalează îndeosebi infracțiunile contra proprietății private și a statului. Anual, conform datelor statistice oficiale, astfel de infracțiuni constituie de la 75 până la 80 la sută din toate infracțiunile comise de minori. În anul 2013 minorii au comis 838 sustrageri de bunuri din proprietatea privată sau publică, în anul 2014 - 888, în anul 2015- 667, în anul 2016 - 941 și în anul 2017 – 555, 2018 – 688, 2019 – 664.

În ordine descendentă urmează jafurile, huliganismul, tâlhăriile, cauzarea leziunilor corporale, violurile și omorurile comise de minori. Circa 40% din delictse săvârșesc cu participarea în grup a mai multor minori sau în grup de adulți cu participarea minorilor.

Tabelul 1. *Categoriile de infracțiuni comise de minori în perioada 2013-2019*

Categoriile de infracțiuni	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Total							
Total RM	1142	1166	998	941	798	688	664
Furt	838	888	667	636	555	440	412
Jaf	80	69	71	61	52	52	39
Tîlhării	18	7	13	12	8	5	10
Huliganism	35	27	40	27	29	27	28

Conform Studiului „Prevenirea delincvenței juvenile în Republica Moldova”,²⁸ realizat de Terre des hommes - Moldova, 2018, constatăm că în fiecare an în Republica Moldova aproximativ 2000 de copii direct sau indirect vin în contact cu sistemul de justiție. Deși în ansamblu pe țară se atestă o tendință de scădere a infracționalității (de exemplu, comparativ cu anul 2009, în 2016 astfel de cazuri au fost înregistrate cu 202 mai puține), în același timp a crescut ponderea infracțiunilor comise de minori - de la 1,7% în anul 2009 până la 2,2% în anul 2016. În anul 2016 numărul copiilor implicați în săvârșirea infracțiunilor a constituit 1490, pe când în 2009 numărul acestora era de 1353, o parte din aceștia fiind sub vârsta răspunderii penale. Comparativ cu perioada anilor 2000-2009, când nu erau înregistrate date privind copiii care săvârșesc fapte penale fiind sub vârsta răspunderii penale, începând cu anul 2010 numărul acestor copii este înregistrat. Datele statistice

²⁶ Prican, V., Cașer, N., Ciobanu, L. Justiția juvenila. Asistența socială a copiilor în conflict cu legea. În: Asistența socială în contextul transformărilor din Republica Moldova. Chișinău : Cu drag, 2008, p.306

²⁷ Ministerul Afacerilor Interne <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=30&id=6409>

²⁸ Astrahan, Liliana. Prevenirea delincvenței juvenile în Republica Moldova. Terre des hommes - Moldova, 2018 https://childhub.org/ro/system/tdf/library/attachments/prevenire_delicventa_juvenila.pdf?file=1&type=node&id=30113

ne sugerează că numărul copiilor care săvârșesc fapte penale aflându-se sub vârsta răspunderii penale este în creștere, reprezentând în medie 6% din cazurile înregistrate.

Tabelul 2. *Categoriile de infracțiuni comise de minori în perioada 2013-2019 în mun. Bălți*

Categoriile de infracțiuni	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Total							
Total mun. Bălți	118	126	91	85	91	81	78
Furt	82	98	57	53	65	46	58
Jaf	18	6	9	12	8	15	6
Tilhării	2	1	2	1	1	-	2
Huliganism	3	1	1	2	6	6	2

Abordarea delincvenței juvenile din perspectivă holistică o atestăm în studiul *La délinquance juvenile comme phénomène social indésirable. Au-delà réalité statistique*, realizat de Doina-Ștefana Săucan, Aurora Liceanu, Mihai Ioan Micle, Gabriel Oancea²⁹. Opțiunea pentru acest model, presupune a evidenția aspecte referitoare la delincvent pe de o parte și infracțiune pe de altă parte.

În ceea ce privește delincventul și personalitatea acestuia, datele pe care le-au evidențiat cercetătorii au fost reflectate prin variabile precum: nivelul educațional și statutul, statutul socioeconomic, mediul familial și atitudinea față de comiterea și infracțiunea comisă. În ceea ce privește infracțiunea, analiza realizată ne-a arătat tipul infracțiunii, modul de a acționa - individual sau în grup. Relația dintre personalitatea infractorului și infracțiunea săvârșită a reprezentat cele două dimensiuni care permit cunoașterea cauzelor care determină recidiva și care trebuie luate în considerare pentru prevenirea repetării actelor infracționale și pentru determinarea metodelor de abordare a infractorului în procesul trecerii de la cariera criminală la integrarea socială.

Analiză rezultatelor investigațiilor dedicate migrației, migrației economice, influenței migrației asupra diverselor sfere ale vieții umane realizate în Republica Moldova ne permitem reflectarea următoarelor studii relevante pentru cercetarea noastră.

Cercetătoarea Cuznețov Larisa,³⁰ în lucrarea sa *Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei* (2008) descrie rezultatele investigațiilor efectuate privind familia temporar dezintegrată care au permis evidențierea a 12 domenii ale vieții de familie influențate de lipsa părinților și anume: Modul de viață al familiei – 27% din copiii intervievați consideră că modul lor de viață nu s-a schimbat; 47% susțin că nu sunt satisfăcuți de modul lor de viață în lipsa părinților, 17% opinează că persoanele în grija cărora au rămas nu sunt în stare să organizeze și să dirijeze un mod normal de viață și numai 9% au menționat că modul lor de viață s-a ameliorat, este interesant, corespunde vârstei lor și normelor igienice și culturale. Volumul și distribuția responsabilităților familiale - în 7 din 10 familii în dificultate sarcinile și responsabilitățile membrilor sunt dezechilibrate. Responsabilitățile privind susținerea, supravegherea și asistarea copilului în pregătirea lecțiilor le revin deseori fraților mai mari, altelei bunicilor sau persoanelor ce suplinesc părinții, în localitățile rurale copiii le revin responsabilități exagerate de realizare a treburilor în gospodărie; în cele urbane - ce țin de menajul casnic sau ajutarea persoanelor care îi îngrijesc. Ritmul și orarul familiei se schimbă în funcție de posibilitățile și activitatea adulților (supraveghetorilor), de orarul copilului. Doar 11% din copiii chestionați au menționat că au un ritm de viață stabil și un orar/regim bine chibzuit. Bugetul familiei suferă și el modificări, observându-se două extreme: a) bugetul este flexibil, fără limite raționale, satisface orice dorință a copilului (29%); b) bugetul devine mult mai restrâns (38%). Numai în 33% de familii bugetul rămâne stabil, este corelat cu necesitățile acesteia. Supravegherea și controlul conduitei copilului - controlul din partea adulților, susțin 38% din copiii participanți la sondaj, este dur, lipsit de cordialitate, axat pe constrângere și chiar pe violență; 27% îl socot prea liberal, permisiv, episodic, și numai 35% îl consideră adecvat și normal. Conținutul educației

²⁹Săucan, D., Liceanu, A., Micle, M.I., Oancea, G. *La délinquance juvenile comme phénomène social indésirable. Au-delà de la réalité statistique*. În: *Revista de psihologie*, 2009, nr.3-4, p. 253-265

³⁰Cuznețov L. *Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei*. Chișinău: Centrul Editorialpoligrafic al USM, 2008. 624 p.

familiale – în acest context, 74% din copii menționează că părinții reușeau să se ocupe de educația lor mult mai bine decât persoanele care-i înlocuiesc. Valorizarea copiilor rezidă în crearea condițiilor favorabile pentru antrenarea lor treptată în toate evenimentele și acțiunile familiei, în îmbinare cu obligațiunea directă - de a învăța eficient, a utiliza optimal timpul liber. Climatul emoțional și moral al familiei depinde de un șir de condiții: vârsta copiilor și a persoanelor care au rămas cu ei, starea sănătății, aptitudinile de comunicare etc.; nivelul de cultură al membrilor acesteia; starea financiară; particularitățile individuale ale persoanelor ce conviețuiesc împreună. Este extrem de importantă starea morală a părintelui ce rămâne cu copiii (tații deseori fac abuz de alcool, sunt violenți etc., iar mamele, suprasolicitate în gospodărie, obosesc și devin nervoase, suspicioase ș.a.). În familiile în dificultate se observă deseori un climat rece, distant sau invers, o înclinare spre hipertutelă, exces de atenție, alintare). Comunicarea și relațiile familiale suferă cel mai mult. Comunicarea este superficială, de scurtă durată, "telegrafică", foarte concisă și nu satisface nici necesitățile copilului, nici pe cele ale părintelui. De aceea, intervin schimbări și în raporturile familiale, care devin instabile, se depersonalizează. Adultul plecat se acomodează treptat la un alt mod de viață, își formează noi relații, se distanțează de propria familie. Perceperea și imaginea familiei – s-a stabilit că o parte din copiii mai mari trăiesc la început o stare de euforie, mândrie că părinții lor au plecat peste hotare (38%). Alții (56%) consideră că părinții nu trebuiau să plece și se vor întoarce repede (doresc acest lucru) și numai 6% au calificat plecarea părinților drept unica posibilitate de îmbunătățire a situației financiare. Orientarea profesională a copiilor poate suferi schimbări la diferite niveluri. Unii încep a învăța mai slab, deoarece contează pe studii în bază de contract, mulți se văd plecați din țară (39%). Alți copii depun efort și învață bine, se străduiesc să nu-și dezamăgească părinții. Integrarea în comunitate depinde de imaginea copilului și a familiei, de un șir de condiții sociale: cultură, economie, mediu (urban/rural), rețeaua educativă și efortul propriu al copilului. În realitatea noastră ar fi normal ca parteneriatul socio-educativ să nu fie doar „proclamat”, ci și implementat. Aici mari posibilități au școala, biserica, ONG-urile, justiția etc. [3, p.356-360].

Migrația influențează dezvoltarea psiho-emoțională a copiilor care rămân fără îngrijire părintească, sănătatea, educația și socializarea lor, conform datelor Studiul calitativ „Necesitățile specifice ale copiilor și vârstnicilor lăsați fără îngrijirea membrilor de familie plecați la muncă peste hotare”³¹ [2, p.28, 29]. Constatările realizate la studiul Situația copiilor lăsați fără îngrijire părintească în urma migrației au scos în evidență că, mai mult de un sfert (27,6%) dintre copiii anchetați au afirmat că au unul dintre părinți este plecat peste hotare. În cazul a 9,3% din copii au migrat ambii părinți. Deși condițiile de trai ale copiilor ai căror părinți sunt plecați peste hotare se îmbunătățesc, ei se confruntă cu stări emoționale dificile și neplăcute. Dorul, tristețea, singurătatea și sentimentele de insecuritate sunt complimentate de lipsa abilităților de a-și controla și exprima neagresiv emoțiile în diferite situații. Copiii se simt mai afectați în prima perioadă după plecarea părinților sau la prima experiență de acest gen. Plecarea părinților peste hotare a modificat mult sfera relațională a copiilor, determinând schimbări importante în volumul și calitatea comunicării. În majoritatea cazurilor relațiile copiilor cu părinții plecați se răcesc în timp, această caracteristică menținându-se chiar și după revenirea părinților. Copiii rămași fără îngrijirea părinților preferă comunicarea în grupuri mici de semeni, de obicei, având aceeași experiență de despărțire de părinți. Ei sunt preocupați de găsirea unor persoane de încredere, cu care ar putea discuta diverse lucruri care îi interesează, inclusiv subiecte intime. Copiii care au părinți plecați nu sunt incluși într-un proces de pregătire pentru viața independentă și de dezvoltare a abilităților de autogestionare, management al resurselor și practicare a unui mod sănătos de viață. Opinia copiilor mai mari contează mai mult în familie, chiar dacă, în general, copiii participă rar la luarea deciziilor legate de plecarea părinților. Rolurile în gospodărie și lipsa încurajării adulților determină o implicare mai puțin activă a copiilor cu părinți plecați peste hotare în activitățile școlare și comunitare. Majoritatea copiilor ai căror părinți sunt plecați își asociază viitorul cu viața împreună cu familia peste hotarele țării. Optimismul lor în legătură cu continuarea studiilor la instituțiile de învățământ superior este determinat mai mult de posibilitățile financiare ale părinților decât de aspirațiile și capacitățile proprii. Plecarea mamei este resimțită mult mai dureros de copii decât plecarea tatălui, ceea ce se explică prin legătura spirituală specială dintre copil și mamă, inclusiv în cazul băieților. Datele colectate indică faptul că acei copii, a căror mamă este plecată peste hotare, sunt mai închiși, mai nostalgici, cu greu își stăpânesc lacrimile, comparativ cu cazurile în care este plecat tatăl. Această situație este cauzată atât de lipsa pilonului emoțional din cadrul familiei, cât și de multitudinea de sarcini care cad pe umerii copiilor (situație caracteristică mai ales fetelor), în urma plecării mamei. Atunci când copiii află că părinții lor întâmpină anumite dificultăți, mulți dintre ei au tendința de a se

³¹ Cheianu-Andrei D. (coord.) ș.a. Necesitățile specifice ale copiilor și vârstnicilor lăsați fără îngrijirea membrilor de familie plecați la muncă peste hotare. Chișinău: CEP USM, 2011.

considera responsabili de situația creată. Posibil că acest fapt este amplificat în mod neintenționat de părinți, care menționează că au plecat pentru binele copiilor, precum și de îngrijitori, care le amintesc frecvent acest lucru. Însă, în astfel de situații, gradul de autoculpabilizare al copilului crește, determinând apariția anxietății.

Migrația economic influențează funcționalitatea familiei, conform datelor cercetării realizate de Corcevoi M³² în teza de doctor, constată că familiile marcate de migrația economică prezintă o funcționare semnificativ mai joasă decât familiile nemarcate de migrație. Evenimentele generate de fenomenul migrației se răsfrâng asupra funcționalității familiei și se manifestă prin:

- a. un deficit de adaptare familială, marcat prin reguli slab definite, neclar distribuite, greu realizate, greu modificate;
- b. lipsa de coeziune a familiei reprezentată printr-un grad necorespunzător de implicare și reactivitate afectivă a membrilor familiei, prin patologia granițelor, alianțelor, coalițiilor și prin patologia ierarhiei decizionale a familiei;
- c. dificultăți în comunicare, în rezolvarea problemelor și a controlului comportamental;
- d. incapacitatea de a defini, realiza și a distribui eficient rolurile;
- e. periclitatea stabilității marital.

Cele mai scăzute niveluri de disfuncționalitate familială sunt prezente în sistemele marcate de migrația economică din mediul rural, care se află la prima etapă a ciclului de viață și la etapa familiei cu copii mici, în care ambii soți/părinți, ori numai soția/mama a început recent să practice muncile peste hotarele țării.

Deși cercetările din ultimii ani au nuanțat concluziile lor cu privire la influența negativă pe care familiile dezorganizate o pot avea asupra comportamentului copiilor, analiza unor studii în acest domeniu (Wells și Rankin, 1991) a arătat că prevalența delincvenței juvenile în familiile dezorganizate este cu 10-15% mai intensă decât în familiile organizate; în același timp, s-a stabilit că asocierea dintre familiile dezorganizate și delincvența juvenilă este mai puternică pentru formele minore de comportament deviant și mai slabă pentru formele grave. S-a observat, de asemenea, că fenomenele de violență în rândul copiilor apar mai ales în familiile dezorganizate prin divorț și mai puțin în familiile monoparentale din cauza decesului unui părinte.³³

În literatura de specialitate, s-a pus accentul pe relația dintre părinții unici și delincvența, subliniind importanța familiei în care sunt prezenți ambii părinți, indiferent de statutul relației lor. Datele studiului dat, arată că minorii analizați, în funcție de apartenența lor fie la categoria „prima infracțiune”, fie la categoria „două sau mai multe infracțiuni”, provin din familii a căror structură este următoarea: cei care au comis o singură infracțiune provin dintr-o familie legal constituită în proporție de 76,59%, dar numai 36,53% dintre adolescenții care au comis mai multe fapte penale provin din aceasta.

Percepția climatului familial, a relațiilor interpersonale și a stilului de comunicare familială este diferită între minorii care au comis o singură infracțiune și cei care au comis mai multe. Primii vorbesc în termeni pozitivi de climat familial - 76,08% -, dar alții consideră climatul familial în termeni destul de negativi - 81,13%.

Mărimea familiei este un alt factor asociat cu un comportament deviant / delinvent (Loeber, R. și Stouthamer-Loeber, M., 1986). O astfel de relație are în vedere riscul de gestionare defectuoasă și control al relațiilor intrafamiliale și comportamentul minorilor în cazul familiilor cu mai mulți copii (impune disciplină, stil de autoritate - egal sau preferențial - față de toți frații, cu multe implicații pentru conduita lor). În familiile mai mari, neglijarea părinților, slăbiciunea și chiar lipsa de comunicare între părinți și copiii lor, supraveghere deficitară a copiilor, practici de educație defectuoase și, mai ales, lipsa de interes față de viitorul copiilor. Factori risc legat de delincvența juvenilă, în general, și cariera criminală, în special, referitor la familie, studiați în cercetările autorilor, menționați și analizați în literatura de specialitate din domeniu, sunt următorii: tipul de familie (familie constituită legal, uniune consensuală, familie monoparentală); mediul copilului / adolescentului; mărimea familiei; statutul socioeconomic al părinților; nivelul de educație și statutul educațional al părinților; istoricul criminal al părinților; comportamente adictive ale părinților sau ale altor membri ai familiei; sănătatea familiei; modelul educațional oferit de familie; climatul familial (relații interpersonale, comunicare); valori sociale / atitudine față de copil.

Scopul cercetării: constă în investigarea influenței migrației părinților asupra delincvenței juvenile

---

³² Corcevoi M. Mecanisme psihologice de atenuare a efectelor migrației economice asupra sistemului familial din Republica Moldova. Teză de doctor în psihologie. Chișinău, 2018. http://www.cnaa.md/files/theses/2018/53466/teza-corcevoi-maria-finala_05.07.18.pdf

³³ Săucan, D., Liceanu, A., Micle, M.I., Oancea, G. La délinquance juvenile comme phénomène social indésirable. Au-delà de la réalité statistique. În: Revista de psihologie, 2009, nr.3-4, p. 253-265

Lotul experimental de subiecți. În cercetarea noastră au participat 10 minori în conflict cu legea cu vârsta 14 -16ani de la Centrul de plasament temporar al copiilor în situație de risc ”Drumul spre casă”.

Eșantionul experimental

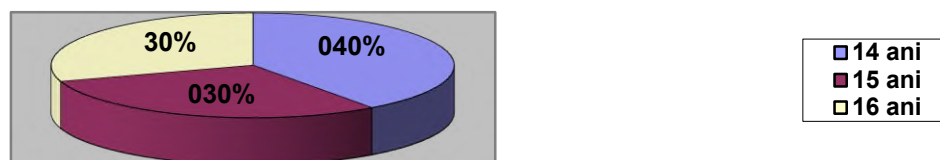

Figura 1: *Indicii cantitativi privind repartizare pe vârstă a eșantionului experimental*

Pentru colectarea datelor au fost utilizate următoarele instrumente :

1. Chestionarul „Comportamentul părinților și atitudinea copiilor față de ei” (ADOR) (după 3. Матејчик și П. Ржичан)

Chestionarul „Comportamentul părinților și atitudinea copiilor față de ei” (ADOR) este menită să elucideze felul cum percep și evaluează adolescenții atitudinea părinților față de ei. Chestionarul cuprinde 50 de itemi și conține cinci scale care reflectă diverse conținuturi ale atitudinii părinților evaluate de către adolescenți: interes pozitiv (POZ), directive (DIR), ostile (HOS), autonome (AUT) și inconsecvente (NED). Drept reper pentru testul ADOR a servit chestionarul lui E. Schaffer elaborat în anul 1965. În rezultatul conlucrării științifice internaționale dintre laboratorul psihologiei clinice al Institutului B. M. Бехтерев și Institutul de psihodiagnostică (Bratislava, Slovacia), 3. Матејчик și П. Ржичан au modificat chestionarul, l-au adaptat la condițiile socioculturale respective și l-au aprobat în 1983 pe eșantioane de adolescenți din Cehoslovacia, iar mai târziu și din fosta U.R.S.S.

Chestionarul „Comportamentul părinților și atitudinea copiilor față de ei” (ADOR) a fost aplicată în corespundere cu rigorile indicate în elaborarea metodică propusă de către Л. И. Вассерман, И. А. Горьковая, Е. Е. Ромицына. [8]

Prin interpretarea rezultatelor obținute în urma administrării testului „Comportamentul părinților și atitudinea copiilor față de ei” (ADOR) am preconizat: 1) să relevăm particularitățile percepției și evaluării de către subiecții eșantionului experimental a comportamentului părinților ce au avut/au experiența migrației economice cu scopul de a determina în ce măsură conștientizează efectul migrația economice părinților asupra relațiilor.

În continuare s-a calculat suma aritmetică a punctelor brute pentru fiecare scală: POZ – interesul pozitiv, DIR – directivitatea, HOS – ostilitatea, AUT – autonomia și NED – inconsecvență, care ulterior au fost transformate în puncte standardizate. Datele standardizate oscilează de la 1 la 5, norma fiind semnificația medie, adică 3. Dacă scala capătă 1-2 puncte, atunci se consideră că în opinia adolescentului atitudinea dată se manifestă slab în comportamentul părintelui; 4-5 puncte denotă că atitudinea dată se prezintă destul de pronunțat.

Calculând indicii obținuți la fiecare din scalele enumerate mai sus, am stabilit, mai întâi de toate, acel tip de atitudine care, potrivit evaluării minorilor delicvenți, se manifestă mai pregnant în comportamentul părinților lor. În tabelul 1. scalele testului sunt prezentate în mod ierarhizat în dependență de scorul obținut la fiecare din ele în medie la un subiect experimental.

Tabelul 1. *Evaluarea de către delincvenții minori a tipurilor de atitudini manifestate în comportamentul părinților*

Nr.o	Tipul atitudinii	Evaluarea de către minorii delincvenți a comportamentului părinților (media aritmetică)
1.	Ostilitatea	4,61
2.	Directivitatea	4,4
3.	Inconsecvența	4,47
4.	Autonomie	3,37
5.	Interes pozitiv	2,31

Investigarea datelor incorporate în tabel, relevă că minorii în conflict cu legea evaluează ca având

semnificație înaltă în comportamentul părinților ostilitatea (4,61) directivitatea (4,4) inconsecvența (4,47), iar autonomia (3,37) având semnificația medie și interesul pozitiv (2,31) în comportamentul părinților este evaluat de către minorii delincvenți ca slab manifestat.

Analiza cantitativă a rezultatelor cu privire la tipul de atitudini parentale poate fi completată prin prezentarea afirmațiilor concludente din chestionarul aplicat. În tabelul de mai jos am inclus cei mai relevanți itemi din fiecare scală la care minorii delincvenți au răspuns afirmativ, evaluând cu punctaj maxim tipurile de atitudini manifestate de către părinții lor.

Tabelul 2. *Prezentarea selectivă a itemilor specifici tipurilor de atitudini parentale înalt evaluate de către minorii în conflict cu legea*

Tipul atitudinii, comportamentului părinților	Afirmațiile selectate din chestionarul ADOR
Ostilă	<i>Începe să se supere și să se indigneze pentru fiecare fleac, pe care l-am făcut. Uneori am impresia că îi sunt antipatic(ă). Ar vrea să mă schimb, să devin altul (alta). Este foarte probabil, că de fapt, ea mă urăște.</i>
Directivă	<i>Cere în mod categoric să însușesc ce pot să fac și ce nu. Dacă stabilește să fac un lucru, atunci consideră că trebuie să-l fac doar pe acesta, până îl termin. Insistă întotdeauna că trebuie să fiu pedepsit(ă) pentru greșelile mele. Adesea verifică dacă am aranjat lucrurile, precum mi-a ordonat.</i>
Inconsecvență	<i>Pentru unul și același lucru uneori mă pedepsește, alteori mă iartă. Are anumite reguli, pe care uneori le respectă, iar alteori nu. Își schimbă deciziile așa cum îi trece prin cap sau cum îi este mai convenabil. Mă laudă și mă pedepsește în mod inconsecvent – uneori foarte mult, alteori foarte puțin.</i>
Interes pozitiv	<i>Întotdeauna ascultă cu înțelegere punctul meu de vedere și opiniile mele. Se străduie să-mi demonstreze că mă iubește. Mereu găsește timp pentru mine, când am nevoie. Întotdeauna îmi răspunde sincer la orice întrebare.</i>

Pentru confirmarea ipotezei investigației în continuare vom analiza profilurile rezultatelor obținute la chestionarul ADOR de cei 70% dintre minorii delincvenți (7 persoane) care au firmat că părinții au practicat munca peste hotare, (prezentate în Figura 3,4,5,6,7,8,9)

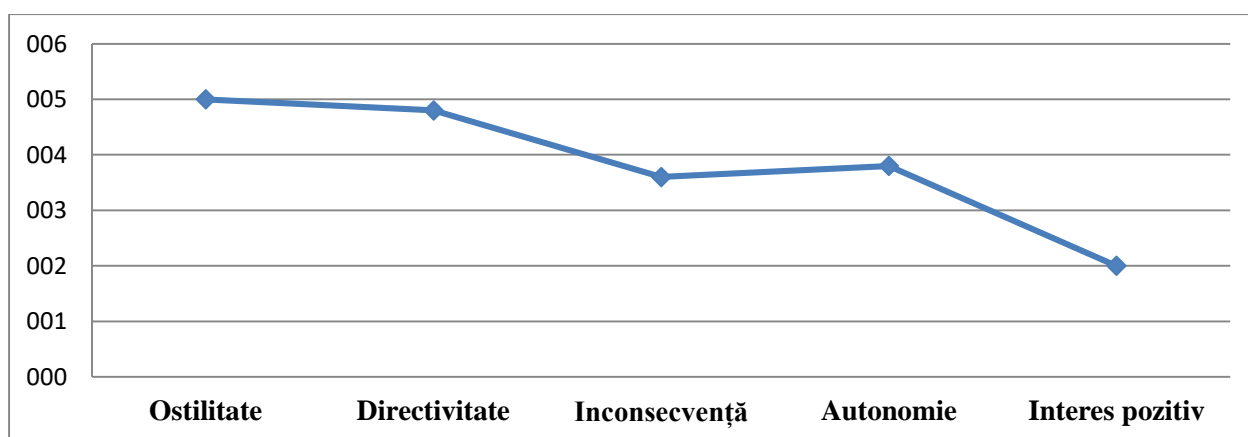

Figura 3: *Profilurile rezultatelor obținute la chestionarul ADOR*

Din Fig.3 constatăm că respondentul prezintă indici cantitativi înalți la scala Directivitate și Ostilitate, ceea ce denotă ca minorul delincvent percepe comportamentul, atitudinea, relația sa cu părinții neprietenoasă, chiar dușmănoasă, agresivă și cu strictețe excesivă, critică excesivă, tendința de a-l înjosi în fața celor din preajmă, muștrulială în corespundere cu ceea ce ar trebui să fie un copil ideal, distanțare, conflicte deschise.

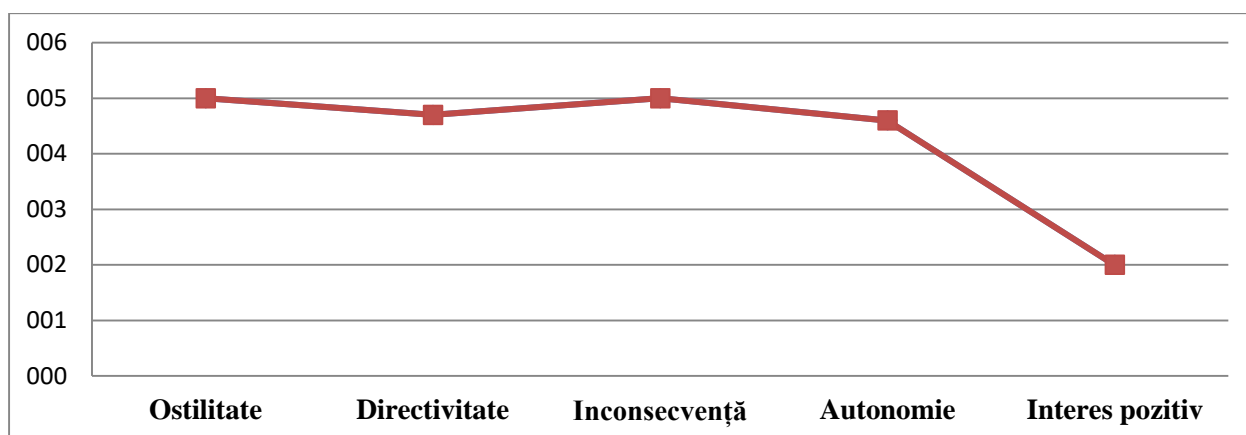

Figura 4: Profilurile rezultatelor obținute la chestionarul ADOR

Din Fig.4 constatăm că respondentul prezintă indici cantitativi înalți la scala Ostilitate, Directivitate, Inconsecvență și Autonomie. Comportamentul părinților este perceput ca fiind axat pe control excesiv, distanțarea față de membrii familiei, cruzime, centrare pe opiniile general acceptate, comunicarea în stil dominant, control sever, acțiuni imprevizibile, imposibilitatea de a prevedea cum părintele va reacționa într-o situație sau alta, pedepse aspre pentru încălcări ne semnificative, schimbarea bruscă a stilului, a procedeelelor cu o trecere de la cele mai severe la cele mai liberale și invers. Aceste comportamente pot conduce la distanțare emoțională, tulburări comportamentale și emoționale, comportamente antisocial, agresivitate.

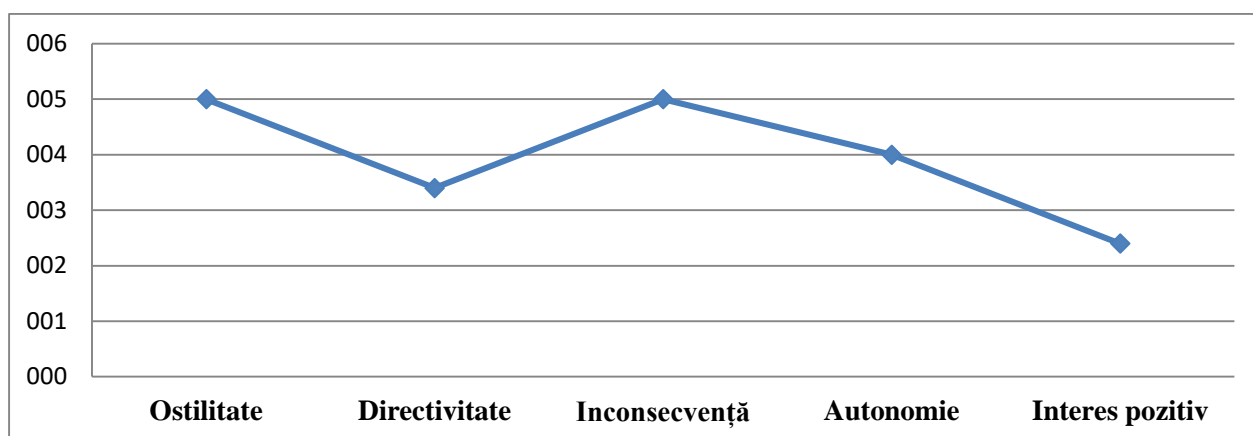

Figura 5: Profilurile rezultatelor obținute la chestionarul ADOR

Din Fig.5 constatăm că respondentul prezintă indici cantitativi înalți la scala Ostilitate, Inconsecvență și Autonomie. Comportamentul părinților este perceput ca fiind axat pe acțiuni imprevizibile, imposibilitatea de a prevedea cum părintele va reacționa într-o situație sau alta, pedepse aspre pentru încălcări ne semnificative, schimbarea bruscă a stilului, a procedeelelor cu o trecere de la cele mai severe la cele mai liberale și invers, agresivitate și strictețe excesivă în relațiile interpersonal, cruzime, centrare pe opiniile general acceptate, comunicarea în stil dominant, control sever.

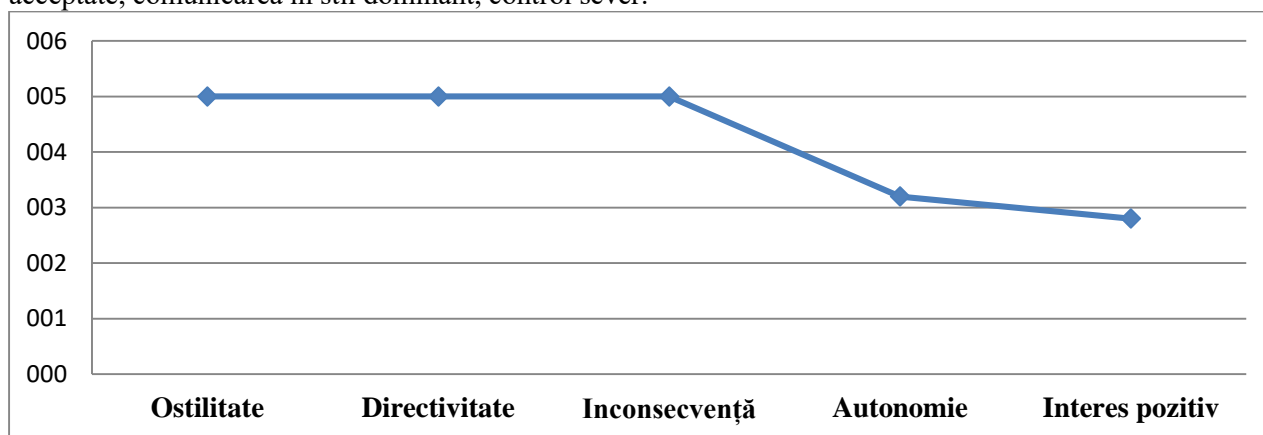

Figura 6: Profilurile rezultatelor obținute la chestionarul ADOR

Din Fig.6 constatăm că respondentul prezintă indici cantitativi înalți la scala Ostilitate, Directivitate, Inconsecvență. Comportamentul părinților este perceput ca fiind crud, rigid, axat pe agresivitate și strictețe excesivă în relațiile interpersonale, cruzime, centrare pe opiniile general acceptate, comunicarea în stil dominant, control sever, acțiuni imprevizibile, imposibilitatea de a prevedea cum părintele va reacționa într-o situație sau alta, pedepse aspre pentru încălcări ne semnificative, schimbarea bruscă a stilului, a procedurilor cu o trecere de la cele mai severe la cele mai liberale și invers.

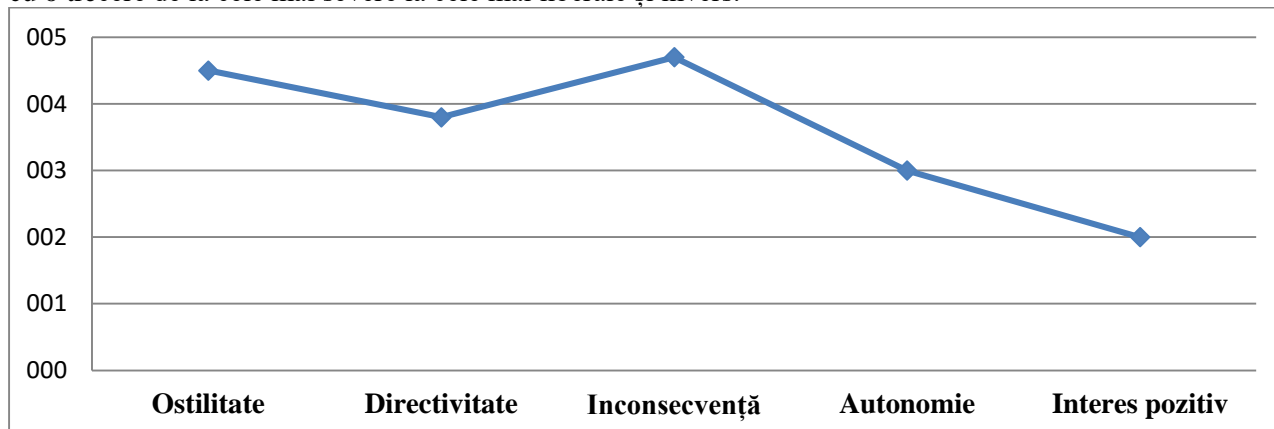

Figura 7: Profilurile rezultatelor obținute la chestionarul ADOR

Din Fig.7 constatăm că respondentul prezintă indici cantitativi înalți la scala Ostilitate, Inconsecvență. Comportamentul părinților este perceput ca fiind axat pe indiferență, mesaje negative în adresa copilului, agresivitate și strictețe excesivă în relațiile interpersonale, acțiuni imprevizibile, imposibilitatea de a prevedea cum părintele va reacționa într-o situație sau alta, pedepse aspre pentru încălcări ne semnificative, schimbarea bruscă a stilului, a procedurilor cu o trecere de la cele mai severe la cele mai liberale și invers neîncrederea în succesele copilului ceea ce duce la distanțarea minorului de părinte, dezadaptare social.

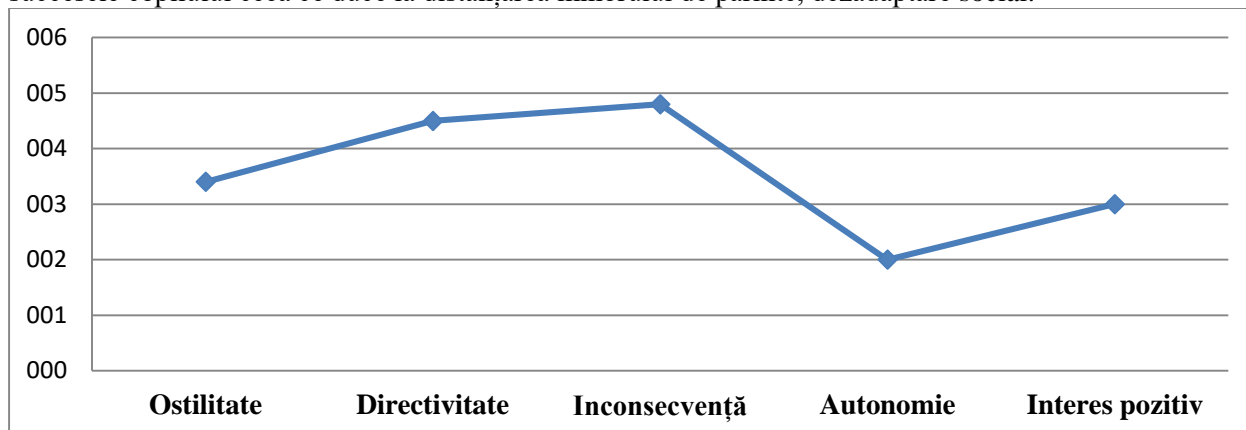

Figura 8: Profilurile rezultatelor obținute la chestionarul ADOR

Din Fig.8 constatăm că respondentul prezintă indici cantitativi înalți la scala Directivitate, Inconsecvență. Comportamentul părinților este perceput ca fiind axat pe strictețe excesivă, control sever, o tendință ușoară de aplicare a forței bazată pe ambiție, neaprobând, în acest caz, exprimarea de către fiu/fiică a părerilor proprii, pedeapsă aspră, considerând cu îndărătnicie, că „părinții întotdeauna au dreptate, iar copiii sunt prea mici, pentru a judeca despre aceasta în imbinare cu acțiuni imprevizibile, imposibilitatea de a prevedea cum părintele va reacționa într-o situație sau alta, pedepse aspre pentru încălcări ne semnificative, schimbarea bruscă a stilului, a procedurilor cu o trecere de la cele mai severe la cele mai liberale și invers duc la dezorientarea minorului.

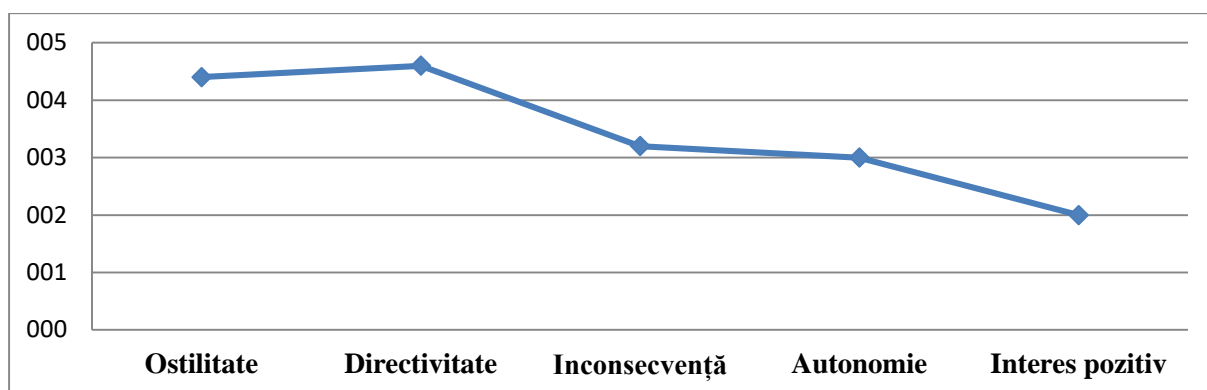

Figura 9: Profilurile rezultatelor obținute la chestionarul ADOR

Din Fig.9 constatăm că respondentul prezintă indici cantitativi înalți la scala Ostilitate și Directivitate. Comportamentul părinților este perceput ca fiind axat pe conflict deschis, cruzime, totdeauna sunt de acord cu opiniile general acceptate, se conformează convențiilor, tind să satisfacă exigențele altora pentru a crea imaginea unui părinte „bun” și menținerea unor relații, comunicarea în stil dominant, ei încearcă să-și muștruliască fiul/fiica în corespundere cu felul cum ar trebui să fie un copilul ideal, reprezentare acceptată în societate și cultura respectivă, control sever, o tendință ușoară de aplicare a forței, bazată pe ambiție, neaprobând, în acest caz, exprimarea de către copil a părerilor proprii.

Concluzii:

Rezultatele cercetării ne-au permis să concluzionăm că :

- Delincvenții minori ai căror părinți au practicat munca peste hotare evaluează comportamentul părinților, atitudinea părinților fiind axate pe ostilitate, inconsecvență și directivitate.
- Delincvenții minori ai căror părinți au practicat munca peste hotare evaluează manifestarea interesului pozitiv din partea părinților la nivel jos, ceea ce denotă curențe la capitularea copilului, încrederea în copil, stabilirea limitelor și libertăților.
- Ceea ce am obținut este o imagine a influenței migrației asupra delincvenței juvenile, la un anumit moment dat și într-un anumit cadru specific, restrâns, suficient pentru a atrage atenția și a constitui un punct de pornire pentru investigații mai aprofundate.

BIBLIOGRAFIE:

1. ASTRAHAN, Liliana. Prevenirea delincvenței juvenile în Republica Moldova. Terre des hommes-Moldova, 2018.
https://childhub.org/ro/system/tdf/library/attachments/prevenire_delicventa_juvenila.pdf?file=1&type=node&id=30113 (vizitat 04.05.2019)
2. CHEIANU Andrei D. (coord.) ș.a. Necesitățile specifice ale copiilor și vârstnicilor lăsați fără îngrijirea membrilor de familie plecați la muncă peste hotare. Chișinău: CEP USM, 2011. 251 p.
3. CORCEVOI, M. Profilul familiei marcate de migrația economică. În: Perspective și tendințe actuale de dezvoltare a învățămîntului preșcolar și primar: Materialele conf. șt.-practice intern., 30-31 oct. 2013. Bălți: Tipografia din Bălți, 2014. p. 329-334.
4. CUZNEȚOV, L. Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei. Chișinău: Centrul Editorialpoligrafic al USM, 2008. 624 p.
5. DOLEA, I., ZAHARIA, V., PRIȚCAN, V., BUCIUCEANU-VRABIE, M. Fenomenul delincvenței juvenile în Republica Moldova; Inst. de Reforme Penale. Ch. : Cartea Juridică, 2012.
6. PRIȚCAN, V., CANȚER, N., CIOBANU, L. Justiția juvenila. Asistența socială a copiilor în conflict cu legea. În: Asistența socială în contextul transformărilor din Republica Moldova. Chișinău : Cu drag, 2008.
7. SĂUCAN, D., LICEANU, A., MICLE, M.I., OANCEA, G. La délinquance juvenile comme phénomène social indésirable. Au-delà de la réalité statistique. În: Revista de psihologie, 2009, nr.3-4, p. 253-265
8. Психодиагностический инструментарий в работе педагога–психолога в общей и старшей школе: Учебно-метод. пособие / Сост.: С.Г. Кучеряну, С.Н. Гончар, И.В. Клименко и др. Тирасполь: ГОУ ДПО «ИРО и ПК», 2015. — 160 с. http://schoolpmr.3dn.ru/MethodRec/Pedagog-psihol/Psihodiagn_instrumVrabotePedagoga-psihologa.pdf... (vizitat 11.08.2020)